

Malommodell Ausztráliából

Magyarország és Ausztrália között 130 éves kapcsolat van a gabonaipar és a gabonakémiai kutatások területén. Ennek a kapcsolatnak a legújabb állomása volt 2011. június 2-án a Guthrie-féle ausztrál malommodell ünnepélyes átadása az MMKM Öntödei Múzeumában, a múzeum és a Magyar Élelmiszer-tudományi és Technológiai Egyesület (MÉTE) Malomipari Szakosztálya rendezésében.

A modern malomipari hengerszék létrejötte, majd a sorozatgyártása a Ganz és Társa részvénytársasághoz kapcsolódik, ahol *Mechwart András* szabadalma alapján rovátkolt felületű, kéregöntésű öntöttvas hengerekkel dolgozó hengerszékeket gyártottak. A Ganz-gyár az 1880-as években kezdte el világszerte – ezen belül Ausztráliában is – bemutatni és értékesíteni újszerű termékét. A Ganz-féle őrlési technika ismertetésére készített, működő próbamalom is ekkor jutott el Ausztráliába.

Fredrick Guthrie, a gabonakutatóban dolgozó vegyész tudomására jutott a „játékmalom”-nak nevezett próbamalom létezése, amelyet kölcsönkapott, és ezzel kezdte kutatásait a gabonanemesítés területén. Célja az volt, hogy az őrlés, a tésztakésztés és a sütés folyamatát a malmi és pékségi berendezésekkel azonos elvű, de arányosan lekicsinyített modellekkel vizsgálja meg. Így született meg a ma gabonakémiaként ismert szaktudomány.

A próbamalom negyedére kicsinyített, az eredetivel teljesen azonos kivitelű és működésű modelljét *dr. Colin Hopkins*, nyugdíjas mérnök készítette el 1990-ben, a világhírű ausztrál gabonakutató, *dr. Colin Wrigley* szakmai irányítása mellett. Az egyedüli eltérés, hogy a modellt villanymotor mozgatja.

Az évek során a kis modellmalom elkallódott, mígnem 2010-ben az Ausztráliában élő magyar gabonakutató, *dr. Békés Ferenc* megtalálta. A kis modell ausztráliai volt tulajdonosa, *dr. Colin Wrigley* örömmel járult hozzá, hogy az méltó helyre kerüljön, és a Ganz-hengerszékek történetét is bemutató budapesti szakmúzeum gyűjteményét gazdagítsa. 2011-ben a kis malommodell hazajuttatásában a canberrai Magyar Külképviselet és *Bódayné Blaha Judit*, az *Öntödei Múzeum baráti körének tagja* segédkezett. Anyagi támogatásával pedig *dr. Békés Ferenc* (Sydney), valamint a Sydney-ben működő magyar egyesület, a Deák Kör járult hozzá, hogy e muzeális technikátörténeti emlék bemutatható legyen az Öntödei Múzeumban.

Az ünnepélyes avatáson nagyszámú látogató jelent meg. Eljött az adományozó, *dr. Colin Wrigley PhD* és neje, *dr. Békés Ferenc PhD, DSc*, ausztráliai gabonakémikus, az ötletadó, a Deák Kör tagjai közül egy házaspár Sydneyből, valamint a MÉTE elnök, *Sebők Tibor* szervezőmunkájának köszönhetően nagyon sok malomipari és élelmiszeripari szakember. Békés Ferenc meghívására jöttek vendégek az MTA a martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézetéből *dr. Balázs Ervin* akadémikus, tudományos igazgatóhelyettes vezetésével, a szegedi Gabonakutató Intézetből, az ELTE Növényélettani Tanszékéről, a BME Biokémiai és Élelmiszertechnológiai Tanszékéről, a Cereal Research Communication szerkesztőségéből.

Megtiszteltetés a múzeum számára, hogy az avatóünnepségen jelen volt és köszöntőt mondott *Alex Brooking*, Ausztrália nagykövete.

A köszöntő után *dr. Colin Wrigley* és *dr. Békés Ferenc* előadása következett, Guthrie játékmalma – az ausztrál malomipar és a búzaminősítés születése címmel. Az előadásból a hallgatóság megtudhatta, hogy a gabonakémia alapfeladata gabonák minőségének, a búza esetén őrlési tulajdonságainak, sütőipari minőségének az objektív mérése. Ehhez megoldást adott a Ganz-féle próbamalom alkalmazása. Összegzésként elhangzott, hogy „a malommodell

szimbóluma a Ganz-gyár múlt századi világsikert hozó termékeinek, az ausztrál gabonaipar megszületésének, a gabonakémia, mint tudomány megszületésének és a magyar-ausztrál technikai/tudományos együttműködésnek a gabonaipari vertikum és gabonatudomány területén.”majd az MMKM képviselőjében *Kóczyánné dr. Szentpéteri Erzsébet* köszönő emléklapokat és ajándékkönyveket nyújtott át az adományozónak, az ötletadónak és a többi segítő közreműködőnek.

Az ünnepség további részében két magyar előadást hallgatott meg a közönség: Nevek és intézmények a magyar gabonavegyészet történetéből (dr. Mosonyi Ágota okl.vegyésszermérnök MÉTE Malomipari Szakosztálya) és példák az egykori Ganz- gyár malomépítészetéből (Sebők Tibor okl. gépészmérnök a Malomipari Múzeum vezetője) címmel.

A Duna TV Gazdakör című műsora is beszámolt az eseményről, a riport a június 11-i műsorban volt látható, és TV archívumában később is megtekinthető.

Szerény fogadás, majd a múzeum kiállításával való ismerkedés és kötetlen beszélgetés zárta a rendezvényt

LKK

